

# Johana, nebo Johy?

Dlouhodobou snahou dramaturgie Divadla Komedie je vyhledávat nové hry, kontroverzní témata a také neokoukané režiséry/režisérky. To vše splňuje nejnovější titul **Já, Johan\*a** nebinárního autora Charlie Josephine.

JANA SOPROVÁ

**H**ra hlásící se k trendu queer dramatiky, poprvé uvedena v londýnském Globu v roce 2022 (délka představení byla kolem tří hodin), byla kritiky přijata vstřícně a v hodnocení získávala většinou čtyři hvězdičky z pěti. Zpracovává příběh Panny orleánské, tedy Johan\*ky z Arku z nového úhlu pohledu. Bere sice v potaz historické události, nicméně příběh prosté pasačky, která se vedena nebeskými hlasy rozhodne spasit Francii, posunuje do jiné roviny.

Ta úzce souvisí s coming outem jedince, jenž se v rámci událostí postupně mění z Johan\*ky v Johyho, tedy někoho, kdo má blíže k mužskému nežli ženskému genderu (zde není myšleno jen fyzičnost, ale způsob myšlení a existence). Upálení Johan\*ky, známé z historie, je v tomto případě motivováno především nesnášenlivostí vůči jinakosti Johan\*ky, která budí u mužů závist, nenávisť a především strach tím, jak odvážně a odhodlaně je schopna – povzbuzena vírou – jít za svým a zároveň strhnout davy, ať už jsou to vojáci, či prostí lidé.

Hra se tak stává obžalobou maskulinního světa, který určuje, co je správné a co nepřipustné. Oproti jiným interpretacím, kdy Johančiny svobodomyšlné myšlenky potlačuje především církev, zde je nepřitelem dvorské prostředí, prolezlé přetvářkou, manipulativními rádci a slíděním. Je pravda, že by hra mohla být interpretována i z pozice čistě feministické, tvůrce však zvolil/i (*Charlie Josephine preferuje oslovení v množném čísle – pozn. red.*) příslušnost k LGBT komunitě, a tak se svým



**Propojení** starého příběhu se současností. Petra Lustigová (Žena) a Martina Jindrová (Johan\*a).

FOTO PATRIK BORECKÝ

způsobem hra stala jakýmsi manifestem rovnocennosti všech bytostí jakéhokoli pohlaví.

## **Bolestné zrání plné pochybností**

Dramaturgyně kusu Lenka Dombrovská, která zkrátila původní text více než o polovinu, přizvala ke spolupráci překladatelku Hanu Pavelkovou a mladou slovenskou režisérku Alžbetu Vrzgulu. Vznikla verze, která se od originálu nutně liší. Tak, aby byla přijatelnější a srozumitelnější pro české publikum, které si na trend queer her teprve zvyká. Vzhledem k tomu, že jedním z úmyslů dramaturgyně bylo vytvořit příležitost pro spřízněnou skupinu Pink Bus, která sama sebe prezentuje v rámci transgenderu a provokativní explicitnosti homosexuality a bisexuality, bezpochyby přitáhne do divadla především jejich příznivce.

Do hlavní role Johan\*ky/Johyho byla obsazena zajímavá mladá he-

rečka Martina Jindrová, která vizuálně vhodně odpovídá androgynní image postavy. Od počátku, kdy se herečka pohybuje na scéně v ležérní bílé mikině jako naše současnice a promlouvá neformálně s publikem, je tu jasné propojení starého příběhu se současností. Ostatně mnohá podtémata, která se ve hře objevují, odkazují nejen k nadčasovým vztahovým střetům mezi tradičními klišé a neobvyklostí/outsiderstvím některých jednotlivců, ale také k propojení moci s předsudky, manipulací a diktátorstvím. Zároveň se tu ukazuje, jak jsou některé zatížené stereotypy obtížně překonatelné a že i zdánlivá tolerance dneška není tak docela bez problémů.

Příběh Johan\*ky, která prochází v průběhu poměrně krátké doby za svízelných podmínek teenagerským zráním v dospělého jedince, tak nabývá obecnějšího významu. Na jedné straně totiž nabízí nejen myšlenky spojené s přiznáním jinakosti a až manifestačním přihlá-

šením se k LGBT komunitě, ale zároveň ukazuje Johanku/Johyho jako bytost, která hlásá svobodu v tom nejlepší slova smyslu.

Bolestné zrání, plné pochybností se tak dá vydržet jen s pevnou vírou v Boha a s hlasy, které povzbuzují k akci a dodávají odvahu čelit dennodenním problémům v neznámém prostředí. Ukazuje mimochodem, že hrdinství není uvědomělou volbou, ale důsledek nezbytného přerodu, chcete-li rituálu dospívání. Proti čisté duši, která se prakticky bez pomoci snaží vyznat sama v sobě (a je tu jen minimum těch, kdo jsou ochotni ji podpořit či jí poradit), stojí přesila dvorských zkažených, výrazně se stylizujících dvořanů, ale i samotného budoucího krále, který se utápí v nekonečné nudě a sebelitosti. Tyto aspekty povahy člověka, který si vlastně nezaslouží stát se králem, protože dosud nedospěl (a kdo ví, zda se mu to podaří) přesvědčivě ztvárňuje Petr Jeništa. Obklopují jej jako dvořané, členo-

vé skupiny Pink Bus, nejvýraznější je pak transkrálovna Jolanda (Karel Vladyka), velmi stylizovaná parodie na mužatku. Výrazným vizuálním prvkem je choreografie, jejímž tvůrcem a interpretem zároveň je v němle roli Martin Talaga. I když výstupy členů Pink Bus chvílemi značně iritují, v hledišti mají i mnohé příznivce a podle reakcí lze předpokládat, že si představení najde svého diváka. Už jen proto, že jako celek nese příběh jasné poselství, nabádající k toleranci a vzájemné snášenlivosti.

## **Charlie Josephine: Já, Johan\*a**

**Režie:** Alžbeta Vrzgula  
**Překlad:** Hana Pavelková  
**Dramaturgie:** Lenka Dombrovská  
**Scéna:** Alžbeta Kutliaková  
**Kostýmy:** Vojtěch Hanyš  
**Hudba:** Aid Kid a Alyssa Dillard  
MDP, Divadlo Komedie, premiéra 11. 11.

Autorka je divadelní kritička